

OBSAH.

	Strana
<i>Zábavy s králem o letnicích v zemích československých.</i> Původ a význam evropské slavnosti, na letnice přestrojovají se za krále a královnu, ovínou se korou stromovou, krášlití kvítím, jezditi s máječkami.	
<i>Obyčej »na rusadlnie (letničné) sviatky kráľov stavěti« na Slovensku.</i> Záповědi stavění rusadelních králů na Slovensku r. 1585, 1591. Lad. Bartolomaeides o trestech proti těm, kdož o letnicích slavili krále. Popis rusadelních králů u kronikáře Béla († 1749). Zábava vyhynula	1—2
<i>Jízda, honění králů na Moravě.</i> Moravský obřad na letnice »honiti, voditi krále, jezditi po králoch«. Rozmanitost obřadů a ustrojení v jednotlivých krajích. Řikadla a feči, »vyvolávání«. Popis od Fr. Susíla a Fr. Barloše. Honění krále na Slovácku, na Hané, za starodávna a dnes, na Hornácku	2—14
<i>Honění krále v Pruském Slezsku.</i> Rozdíl mezi honěním krále na Moravě a Slezsku. Popis z Hošťálkovic	14—15
<i>Ochoz krále a kráľky, vyvolávání, koupání krále, hra na kráľovstvi o sv. Duše v Čechách.</i> Shoda zábav svatodušních českých a moravsko-slezských. Ličení, jak vyvolávali krále na Mirovicu, r. 1834. Hra na krále a kráľku na Pracheňsku, Klatovsku. Kráľova neděle před letnicemi, zábavy přípravné: Král, kráľka, plampač (kněz), rychtář (soudce), kat (dříc), bířic (sluha, rybnikář), praporečník. Letniční hry a zábavy s kráľem a kráľkou na Plazsku, Plzeňsku, Rakovnicku, Berounsku, na Písecku. Soudy na návsi na poškáďlenou a na pochvalu sousedů. Žába (rosnička) v obřadech, bývá stínána, odřena. Stínání krále. Zábavy na Hořiněvském panství v Kráľové Hradecku, v Rohoznici na Bydžovsku. Prošení na chudého krále a kráľku. Hra na kráľovstvi o sv. Duše v Kráľové Hradecku. Slavnost kráľová v době novější na Plzeňsku. Zábavy s kráľem na Domažlicku: Pykityrykytyšvone, provolávání jmen, pykityrykytyšvone, vození lenocha, pikitypikityšvanc. Stínání krále s obřady zábavnými v Táborsku a na Soběslavsku, na Krumlovsku. Pohůnská rada. Koupání krále. Praktické návody ku napodobení zábav s kráľem a kráľkou na letnice	15—48
<i>Kráľky, kráľenky, kráľovničky.</i> Zásľuhy rodiny Bakešovy, paní Vlasty Havelkové, Ign. Wurma o zachování a obnovení svatodušních obchůžek s kráľovničkami. Co byly kráľovničky? Přehled literatury a návodů ke kráľovničkám. Jak se strojily, jak chodily a jak tancovaly kráľovničky v rozmanitých krajích. Písňe kráľenské pro tanec a obřady kráľovniček. Návod ku Kráľovničkám s odkazem na uvedené písňe, s úplným vyličením pro napodobení kráľovniček (kroje, májicek, praporec t. j. nebesa, baldachýn, průvod, úloha krále, kráľovny, kráľky, kráľenek a jejich družiny)	49—56

Král ptačí. Oblíbená zábava staročeská, střelba na letnice o závod ku ptáku, dřevěnému, vztyčenému na vysoké zerdí, sbitému z prken, z nichž hlava, ocas, křídla vyčnívaly. Podle šťastného sestřelení té které části počten střelec hodností krále, maršálka atd. a odměněn stříbrným odznakem. Zábava středověká, západoevropská, doložená u nás od XIII. století. Zprávy o střelbě ku ptáku v Praze, v Benešově nad Ploučnicí, v Chomútově, v Pízní, v Králově Hradci, kde střelil zvláštní »konvent střelců ptačích«. Mravokárci proti střelbě ku ptáku na svátek svatého Ducha, jenž se zobrazuje holubicí, ptákem. Lidové zábavy a rozpustilosti, tance, koulení kuželek, závody v běhu, zápasy, »nosové« tance se škraboškami, šermování, hudba, dudy, píšťci při střelbě ku ptáku. Polský »król ptaszy«, král kohoutí, kurkowy. Obrázek střelby ku ptáku z Kutné Hory v XVI. století. Povolení vrchnosti, jež se účastnila průvodu i střelby. Ceny střelcům, vyznamenání krále a maršálků. Erb, odznak stříbrný pro krále ptačího. Střelení ku ptáku v Heřm. Městci. Střelba kušemi a pak ručnicemi na Litoměřicku, Boleslavsku, u České Lipy. Upomínky na tuto svatodušní zábavu v místních jménech u měst: na Ptáku, Pták, Ptáčnice. Přežitek ve zvyklostí svatodušních slavností střeleckých 57- 64

Vyobrazení.

Zvláštní přílohy.

- I. 1. Jízda králů v Uh. Hradišti o letnicích r. 1892. Fotografoval řed. Jos. Klvaňa.
2. Královničky z Ořechoviček, Troubska a Šlapanic. Slavnost na Národopisné Výstavě 1895.
- II. Jízda »králů« ve Vlčnově na moravském Slovácku 1890. Podle fotografie prof. J. Klvaní kreslil Josef Ulrich.
- III. Jízda králů na moravském Slovácku. Skupina figurín ze Zvykosloví na Národopisné Výstavě Československé 1895.
- IV. Královničky. Roku 1889 podle skutečnosti kreslil Ad. Liebscher.

*

1. Praporečník při »jždě králů« v okolí Uh. Hradiště r. 1892. Fotografoval prof. Jan Koula 4
2. Skupina Derflaňů diváků na jízdu králů v okolí Uh. Hradiště. Fotogr. řed. Jos. Klvaňa 5
3. Poboční skupina »Jízdy králů« ve zvykoslovném oddělení na Národopisné Výstavě Československé 1895 11
4. Poboční skupina »Jízdy králů« ve zvykoslovném oddělení na Národopisné Výstavě Československé 1895 13
5. Střelba ku ptáku o letnicích. Drobnomalba v rukopise Balt. Bohema, chovaném v Jagiellonské knihovně v Krakově 59
6. Střelba ku ptáku. Zábavy lidové v XVI. století. Podle letáku současného kreslil Zdeněk Laštovka 60
7. Střelba ku ptáku. Rytina N. Meldemanna, XVI. století. Kreslil Zdeněk Laštovka 61